

ادبیات فولکلور ایران

ادبیات فولکلور ایران تالیف پیری سیپک با ترجمه دکتر محمد اخگری از سوی انتشارات صدا و سیمای جمهوری اسلامی و مرکز تحقیقات، مطالعات و سنجش برنامه‌ای در ۱۴۰ صفحه منتشر شد.

خبرگزاری "مهر" - گروه فرهنگ و ادب: این کتاب حاصل پژوهش و تحقیق محقق اهل چک، پیری سیپک است. این اثر در واقع برگردان قسمت پنجم مجموعه ای است که محقق و ایران شناس برجسته چک، پروفیسور یان ریپکا در سال ۱۹۵۶ با عنوان "تاریخ ادبیات ایران" به زبان چکی منتشر ساخت. یان ریپکا این مجموعه ارزشمند را که بخش هایی از آن - و نه تمام اثر - به زبان فارسی ترجمه شده است، با همکاری محققان بزرگ در شش بخش اصلی تنظیم کرد.

هریک از بخش های این مجموعه با نظارت وی و به همت یکی از پژوهشگران چکی به شرح ذیل تدوین شده است.

بخش اول: تاریخ ادبیات اوستایی، اثر اوتاکار کلیما؛ بخش دوم: تاریخ ادبیات فارسی از پیدایش تا آغاز سده بیست، اثر یان ریپکا؛ بخش سوم: ادبیات نوین ایران در قرن بیستم، اثر وراکویچکوا؛ بخش چهارم: ادبیات تاجیکی، اثر یان ریپکا و پیری بچکا؛ بخش پنجم: ادبیات فولکلوری ایران، اثر پیری سیپک؛ بخش ششم: نگاهی به سلسله‌های پادشاهی ایران، اثر ایوان هربک.

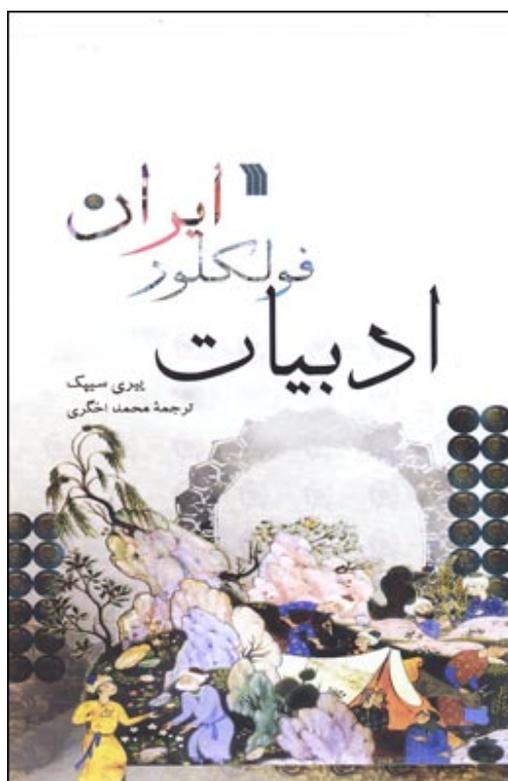
به گزارش "مهر"، بخش‌هایی از این مجموعه در سال ۱۳۵۴ به همت آقای شهابی برگردان و در اختیار علاقمندان قرار گرفته است، در سال ۱۳۶۵ نیز برخی دیگر از بخش‌های کتاب از روی ترجمه روسی اثر به همت آقای کیخسرو کشاورزی برگردان و راهی بازار نشر شده است. ۴ بخش چهارم کتاب که ظاهراً توسط نگارنده آن آقای پیری بچکا مجدداً تنظیم شده است، در سال ۱۳۷۲ به فارسی برگردان و روانه بازار کتاب گردید.

بخش ادبیات فولکلوری ایران - که تاکنون به فارسی ترجمه نشده است - از روی ترجمه آلمانی اثر مذکور به زبان فارسی برگردان شده است.

یان ریپکا در مقدمه ای که به تاریخ دهم سپتامبر سال ۱۹۵۹ بر ترجمه آلمانی اثر نوشته، شیوه پژوهش همکارانش را در این مجموعه چنین توصیف می کند: پژوهش ما تا حد امکان بر مبنای منابع و نتایج پژوهش‌های ایران‌شناسی در روسیه و بلوک شرق و نیز مشرق زمین انجام پذیرفته و البته آثار و پژوهش‌های ایران‌شناسان غربی بی‌اهمیت و کم ارزش پنداشته نشده است.

اما نگاهی گذرا به فهرست مطالب کتاب این نکته را بر مخاطب آگاه، روشن می‌سازد که ما روش و شیوه‌ای نو را در این اثر طی نموده‌ایم.

به گزارش "مهتر"، مرزهای ادبیات فولکلور و ادبیات کلاسیک بسیار سیال است، به گونه‌ای که این دو نوع از ادبیات در سطحی وسیع و گسترده از یکدیگر متأثر شده‌اند. بدین سبب گاهی اوقات تشخیص آنها از یکدیگر دشوار به نظر می‌رسد. برای تشخیص این دو گونه از ادبیات، تفاوت‌های سبکی از اهمیت زیادی برخوردارند. ادبیات فولکلور معمولاً گرایش زیادی به ساده‌نویسی دارد. آفرینش‌های ادبیات فولکلور از نظر زبانی با استفاده از عناصر اندکی از زبانی عربی مشخص می‌شوند، اما از آنجا که واژگان به عاریت گرفته شده از زبان عربی در میان عامه مردم کاربرد چندانی ندارد، عناصر ایرانی زبان در واژگان ادبیات فولکلور اعتبار شایانی می‌یابند.

به گزارش "مهتر"، کتاب ادبیات فولکلور ایران از ۹ بخش تشکیل شده است. این بخشها عبارتند از: بخش اول: ادبیات فولکلور یکی از مهمترین شاخصها برای تشخیص ادبیات فولکلور از ادبیات کلاسیک، توجه به این نکته است که آیا اثر مورد نظر به صورت شفاهی (فولکلور) یا مکتوب (کلاسیک) انتقال یافته است؟ این شاخص اگر چه در ادبیات کشورهای اروپایی اهمیت زیادی دارد، اما در تشخیص مرزهای میان ادبیات فولکلور و کلاسیک ایران چندان قابل اعتنا نیست در ایران به شکلها و گونه‌هایی برمی‌خوریم که از نظر طرح و نوع در هیچ یک از تقسیم‌بندی‌های ادبیات فولکلور اروپا نمی‌گنجد، چرا که بخش اعظمی از آفرینش‌های ادبیات فولکلور به صورت مکتوب درآمده و به همین شکل نیز به ما رسیده‌اند. ادبیات فولکلور نمایشی موقعیتی بینابین دارد، زیرا در کنار مطالب مکتوبی که روی صحنه اجرا می‌شود و نیز در کنار گفتارهای شفاهی اجراکنندگان، از بداهه‌گویی نیز استفاده می‌شود.

به طور کلی می‌توان گفت که ادبیات کلاسیک میل و ذائقه طبقه حاکم را ارضا می‌کرد و یا کارکرد آن براساس منافع طبقه حاکم در مبارزه با مخالفانشان بود. از سوی دیگر آفرینش‌های ادبیات فولکلور نیازهای قشر ضعیف را برآورده می‌کرد. ادبیات فولکلور تنها به ارائه تصویری یک بعدی و ایدئولوژیک نمی‌پردازد، بلکه در این آثار می‌توان علاوه بر محکوم کردن و نادرست خواندن خطاها و نقص‌های اجتماعی، شواهدی را یافت که به نوبه خود نوعی نقص قلمداد می‌شوند. قابل درک است که طبقه حاکم با وقوف بر اهمیت کتابت، عده‌ای را به نوشتن مامور می‌کردند.

این نوع ادبیات که بیشتر به نوعی از ادبیات مبتذل شبیه است، علاوه بر ابهام‌های فراوان می‌کوشد تا افکار عمومی طبقه ناآگاه جامعه را که حتی سواد خواندن و نوشتن هم ندارند، از موضوعات داغ روز منحرف سازد؛ اما ادبیات کلاسیک معتبر و ارزشمند نیز معمولاً به طبقه اشراف، ثروتمندان، دانشمندان و روحانیون اختصاص دارد. این موضوع از یک سو به سبب تعداد اندک نسخ و هزینه بالای کتابت بود (در روزگار جدید نیز مربوط به هزینه‌های بالای چاپ است) و از سوی دیگر، مربوط به تفاوت‌های فرهنگی و سطح سواد عامه مردم با طبقه حاکم می‌شد.

حماسی ایران، بخش دوم: ادبیات سرگرم کننده در ادبیات فولکلور ایران، بخش سوم: ادبیات فولکلور مکتوب، بخش چهارم: تاثیر ادبیات فولکلور بر ادبیات نوین فارسی و تاجیکی، بخش پنجم: ادبیات فولکلور مذهبی، بخش ششم: ادبیات نمایشی فولکلور ایران، بخش هفتم: شعر فولکلور، بخش هشتم: کلمات قصار و دو بیتی‌های فولکلور، بخش نهم: معما و ضرب المثل